

ПРОФІЛАКТИКА ПРАВОПОРУШЕНЬ

Формування людини, як відомо, починається з дитинства. В молоді роки закладається основа не тільки відповідних знань, але й норм поведінки, звичок, потреб особи. Виховання молодого покоління - це виховання майбутнього кожної держави, і майбутнє залежить не тільки від рівня професійної підготовки цього покоління, але й від його моральних якостей.

Нестача спілкування, емоційна незадоволеність, яку діти нерідко відчують у власних родинях, потреба у належності до референтної групи, можуть бути частково компенсовані уважним, доброзичливим ставленням педагогів та працівників органів юстиції, внутрішніх справ під час проведення правового виховання дітей. Комфортне почування в школі, де дитина проводить значну частину свого часу, є умовою її успішної соціалізації.

Сьогодні надто актуальною виступає проблема зростання правопорушень серед молоді. Профілактика правопорушень неповнолітніх є передусім проблемою педагогічною, бо вона пов'язана з вирішенням певного кола виховних завдань. Тому в цій справі особливе місце має зайняти рання профілактика, яка має розпочинатися вже з дитячого садка й початкових класів школи, коли закладаються основи характеру, ставлення до оточуючих, поведінки в побуті.

Одним із напрямів у боротьбі зі злочинністю взагалі та злочинністю неповнолітніх зокрема є профілактична діяльність.

Профілактика правопорушень серед неповнолітніх в Україні проводиться зусиллями соціально-психологічних служб, педагогів, співробітників соціальних служб, служб у справах неповнолітніх, працівниками правоохоронних органів. За допомогою координаційно-методичної ради з правової освіти населення налагоджена співпраця між різними суб'єктами

профілактики, у застосуванні переважно групових та масових форм роботи та приділяється неналежна увага до інтерактивних методів (тренінгів, рольових ігор тощо), які сприяють кращому засвоєнню інформації дітьми.

Загалом, під профілактикою правопорушень розуміють діяльність державних органів і громадськості, що має системний характер як за комплексом заходів, так і за колом суб'єктів, які її здійснюють, спрямовану на недопущення виникнення, усунення, послаблення або нейтралізацію причин та умов злочинності, окремих її видів та конкретного злочину.

Отже, серед ключових чинників ризику щодо можливості скоєння злочинів неповнолітніми можна назвати такі: недостатній рівень правосвідомості та правових знань; брак організованої системи дозвілля; вживання алкогольних та наркотичних речовин; низький рівень правових знань батьків та недостатня увага з їхнього боку до виховання тощо. Відповідно до чинників ризику можна визначити напрями профілактики правопорушень.

Напрями, форми та методи профілактики.

Проблему профілактики правопорушень серед дітей розглядають переважно як частину педагогічної діяльності, зокрема, у межах навчальних закладів. Проте вищенаведені причини правопорушень вказують, що для подолання злочинності серед неповнолітніх виховної роботи лише в межах навчальних закладів недостатньо.

Заходи правового виховання, спрямовані на профілактику правопорушень, можна розподілити на такі напрями:

- надання правових знань педагогами під час викладання певних предметів;
- проведення вікторин, тематичних уроків (для молодших школярів);
- зустрічі з працівниками правоохоронних органів, які можуть відбуватися за місцем навчання дітей або за місцем роботи правоохоронців (екскурсії до відділів міліції, постів ДАІ, організацій).

На даний час існують різні методи, що можуть використовуватися з метою правового виховання неповнолітніх. Серед них: роз'яснення, розповіді, бесіди, читання творів, лекції, дискусії, диспути з правових питань, «круглі столи» з правових питань та інші вербальні методи, інтерактивні методи - ігри, рольові ігри, вправи, тренінги, конкурси.

Фактором ризику щодо можливості скоєння правопорушень неповнолітніми є не тільки брак правових знань, а й відсутність системи дозвілля, проведення часу без певної мети та заняття.

Відповідно, існує напрям профілактики, спрямований на організацію дозвілля.

Однією з можливостей організації профілактики протиправних дій неповнолітніх у вільний від навчання час може бути робота в літніх таборах. Часто спеціальні програми відпочинку розробляються для дітей із девіантною поведінкою.

Таборування має значні переваги в роботі з підлітками. Це зумовлено зміною звичного соціального середовища, вплив якого часто є негативним.

Методи, що застосовуються для профілактики протиправних дій неповнолітніх у рамках напряму організації дозвілля, частково збігаються з методами правового виховання в навчальних закладах. Діти краще сприймають інформацію, коли вона надається в активній формі (ігри, тренінги тощо). А лекції та інші вербальні методи є традиційними для інформування різних вікових категорій. У цьому напрямі застосовуються також консультації, які дають змогу проводити індивідуальну роботу з дитиною, здійснювати психологічну корекцію, надавати правову допомогу тощо.

Оскільки серед причин і умов скоєння правопорушень підлітками є вживання наркотичних, то профілактика правопорушень серед неповнолітніх не матиме бажаних наслідків, якщо комплекс профілактичних заходів не буде включати роботи з позбавлення неповнолітніх наркогенних звичок.

Отже, ще одним напрямом профілактики правопорушень є профілактика вживання підлітками наркотиків та алкоголю.

У роботі використовують такі методи, як акції, конкурси, вистави, поширення інформаційно-рекламного матеріалу, виступи на радіо, телебаченні. Групова робота відбувається у вигляді лекцій, дискусій, диспутів, рольових ігор, тренінгів. Індивідуальна робота проводиться методами консультацій.

Отже, профілактична діяльність щодо попередження правопорушень серед неповнолітніх може проводитись як у рамках навчального процесу, так і в позашкільний час. Форми та методи роботи мають відповідати віку дітей, викликати в них зацікавлення та спонукати до роздумів.

Профілактика правопорушень відбувається також за методикою «рівний-рівному», коли самі неповнолітні отримують правову підготовку та проводять заходи для своїх однолітків, організовують їхнє дозвілля, здійснюють консультування.

Найефективнішими методами роботи з попередження правопорушень серед неповнолітніх вважаються тренінги та індивідуальні методи.

Реалізація в Україні програм профілактики правопорушень серед неповнолітніх характеризується такими особливостями: несистематичністю (вони проводяться за запитом навчальних закладів, рідко - за планом), фрагментованістю охоплення дітей (критеріями відбору неповнолітніх до участі у подібних програмах часто є рішення адміністрації навчального закладу, особисті зв'язки людини, яка проводить заняття, тощо), зосередженістю на дітях з девіантною поведінкою.

Головними напрямками профілактики правопорушень серед неповнолітніх можна вважати: правове виховання, організація дозвілля, профілактика вживання алкоголю та наркотиків.

Профілактична робота з учнями групи ризику

I. Вивчення особистості школяра.

1. Вивчення особової справи школяра, іншої шкільної документації (вересень, класні керівники, соціальний педагог).

2. Вивчення житлово-побутових умов учнів (вересень, класні керівники).
3. Діагностика характерологічного типу учнів. Складання психологічної характеристики (жовтень, психолог).
4. Аналіз соціально-психологічних зв'язків учнів (грудень, класні керівники).
5. Дослідження психологічної атмосфери в класній групі (соціометрія) (протягом року, психолог).
6. Вивчення оточення учнів за місцем проживання (жовтень, класні керівники, соціальний педагог).
7. Діагностика психологічного клімату сім'ї (листопад, психолог).
8. Вивчення стану здоров'я учнів групи ризику, схильності до шкідливих звичок (медсестра, соціальний педагог).
9. Вивчення інтересів учнів, їх зайнятості в позакласний час (протягом року, соціальний педагог, класні керівники).

II. Підготовка вчителя до роботи з дітьми групи ризику та неблагополучними сім'ями.

1. Озброювати вчителів, класних керівників методикою роботи з важковиховуваними учнями, неблагополучними сім'ями (протягом року, заступник директора).
2. Проводити систематичну консультацію з питань:
 - психологічні особливості учнів;
 - причини відхилень у поведінці;
 - методи і прийоми методичного впливу на важковиховуваних учнів (протягом року, соціальний педагог, психолог).

III. Заходи з профілактики правопорушень важковиховуваних учнів.

1. Здійснювати щоденний контроль за відвідуванням учнями школи (протягом року, класні керівники).
2. Встановити контроль за навчанням (протягом року, класні керівники).
3. Пропаганда здорового способу життя (протягом року, соціальний педагог, психолог).

4. Систематично проводити засідання комісії з профілактики правопорушень (2 рази на семестр, заступник директора).
5. Узяти під контроль кілька класів школи щодо контролю за успішністю (протягом року, адміністрація, класні керівники).
6. На засіданні МО класних керівників заслуховувати й аналізувати роботу з учнями групи ризику (січень, керівництво МО).

IV. Організація позакласної діяльності.

1. Організувати цикл лекцій і бесід із правових тем (соціальний педагог, учитель права).
 2. Проводити систематичні індивідуальні та групові консультації (протягом року, психолог, соціальний педагог).
 3. Координувати роботу з інспектором кримінальної міліції (протягом року, соціальний педагог).
 4. Залучати учнів групи ризику до суспільно-корисної праці, громадської роботи (протягом року, класні керівники).
 5. Залучати учнів групи ризику до участі в роботі гуртків та спортивних секцій (класні керівники, соціальний педагог).
-

Профілактика алкоголізму та наркоманії серед неповнолітніх

1. Інформацію про шкідливість вживання психотропних речовин не слід подавати дітям ізольовано, у вигляді лекції.
2. Комплексне і систематичне викладання всіх знань у галузі превентивної освіти має стати частиною обов'язкового навчання у школі, розпочинаючи з молодших класів.
3. Превентивна освіта повинна передусім виховувати в учнів почуття відповідальності за своє здоров'я та за свою поведінку, яка впливає на їхнє здоров'я.
4. Превентивна освіта не повинна фіксуватися на якійсь одній ізольованій інформації, а має охоплювати всі фактори, що впливають на здоров'я.
5. У ході превентивної освіти пропаганда тверезості повинна концентруватися не на фіксації шкідливих наслідків вживання алкоголю, а на реальних перевагах, які дає тверезе життя.
6. Заняття з превентивної освіти слід проводити не в традиційній формі, а створювати умови для самостійної, творчої діяльності учнів з розпізнання і здобуття знань, побудови логічних висновків.

Напрямки психолого-педагогічної профілактики адиктивної поведінки

1. Організація протинікотинової і протиалкогольної освіти учнів на уроках та в позаурочний час.
2. Організація діяльності, спрямованої на підтримку змістовного дозвілля, виховання нетерпимого ставлення до шкідливих звичок.
3. Роз'яснювальна робота серед вчителів, батьків, громадськості про недопустимість паління і вживання наркогенних речовин у присутності дітей.
4. Організація режиму дня, вільного часу.
5. Різноманітні форми позашкільної роботи, пропаганда сангігієнічних знань на факультативах, у гуртках, на секційних заняттях.